

تأثیر امام خمینی و انقلاب اسلامی بر ادبیات معاصر

در یک نگاه

این کتاب گزیده‌ای از مقاله‌هایی است که طی دو روز نشست در اصفهان (۲۰-۱۸ مهر ۷۷) در اولین کنگره بررسی تأثیر امام خمینی و انقلاب اسلامی بر ادبیات معاصر، از سوی استادان و پژوهشگران آرایه شده است. اولین جلد از مجموعه مقالات کنگره همزمان با برگزاری این نشست در مهرماه ۷۷ به چاپ رسید اما جلد دوم در سال ۷۸ منتشر شده است.

عنوان مقاله‌های این مجموعه دو جلدی به شرح زیر است:

جلد اول:

بازتاب قیام مردمی پانزده خرداد ۴۲ در ادبیات معاصر / امام خمینی و ادبیات عرفانی / سایه سبک هندی بر غزل عصر انقلاب / نگاهی به شعر انقلاب اسلامی / بررسی میزان تأثیر انقلاب اسلامی بر محتوای کتب فارسی در دوره ابتدایی / چهره زن در شعر انقلاب / مرگ اندیشی در ادبیات گذشته، معاصر و انقلاب / انقلاب اسلامی و ادبیات عامیانه / تماشای زخمهای متبرک، نگاهی به تحول سبک شعر در انقلاب اسلامی / تأثیر انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی بر ادبیات داستانی / شیوه شاعری علی معلم دامغانی / مطالعه تطبیقی عشق الهی در اشعار مولوی، هربرت و امام خمینی / بررسی هوریستیک و دید / اکتیو کتاب چهل حدیث و نقش این کتاب در ادبیات معاصر ایران / مصاحبه با نصرالله مردانی، شاعر معاصر.

جلد دوم:

نگاهی به سبک غزل امروز / بررسی سیر تطور تصنیف سرایی از پیش از انقلاب اسلامی تا کنون / فاصله زیباشناسی در منظومه‌های حماسی دوره انقلاب اسلامی / سیمای امام در شعر معاصر / تحول در ادبیات داستانی کودک و نوجوان پس از انقلاب اسلامی / امام خمینی و ادبیات عرفانی / پرتوی از ولی‌الله اعظم در منشور شعر فارسی / چگونه نویسنده شدم و ایمان را باز یافتم / چگونگی طرح مسایل مربوط به انقلاب اسلامی و شخصیت حضرت امام خمینی در کتاب‌های فارسی اول تا پنجم دبستان / نمادگرایی در ادبیات فارسی معاصر / تأثیرپذیری ادبیات عامیانه و حماسی ایل بویراحمد از نهضت امام خمینی / تفکر دینی در ادبیات مشروطه / شکوفایی نمادگرایی در شعر معاصر در پرتو اندیشه و سیره حضرت امام خمینی / امام و ادبیات عرفانی / بازتاب فهم نوین ولایت، غدیر، عاشورا و انتظار در شعر معاصر / سیمای امام خمینی در شعر انقلاب اسلامی / مصاحبه با شاعر معاصر دکتر طاهره صفارزاده.

گفتنی است دومین کنگره بررسی تأثیر امام خمینی، و انقلاب اسلامی بر ادبیات معاصر نیز به زودی در دانشکده ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی علامه طباطبائی با همکاری مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی برگزار خواهد شد.

- چاپ سوم، ۱۳۶۸، انتشارات علمی و فرهنگی، ص ۱۵۷.
- ۲- مجموعه مصنفات شیخ اشراق، سیدحسین نصر، ج ۳، چاپ دوم، ۱۳۷۳، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ص ۳۲.
 - ۳- ر. ک. به مزدینا و ادب فارسی، دکتر محمد معین، دانشگاه تهران، ۲۵۳۵، ص ۶۴.
 - ۴- همان، ص ۲۸۰ و ۲۸۱.
 - ۵- رمز و داستانهای رمزی در ادب فارسی، تقی پورنامداریان، ص ۱۴۴. به نقل از: Encyclopaedin Britannica P. 1132
 - ۶- همان، ص ۱۴۵.
 - ۷- همان، ص ۱۶۳.
 - ۸- مجموعه مصنفات شیخ اشراق، سیدحسین نصر، ج ۳، ص ۲۳۲ الی ۲۳۴.
 - ۹- رمز و داستانهای رمزی در ادب فارسی، تقی پورنامداریان، ص ۱۶۹.
 - ۱۰- همان، ص ۱۷۰.
 - ۱۱- مجموعه مصنفات شیخ اشراق، سیدحسین نصر، ج ۳، ص ۲۲۰.
 - ۱۲- رمز و داستانهای رمزی در ادب فارسی، تقی پورنامداریان، صص ۱۷۰ و ۱۷۱.
 - ۱۳- دیوان ثنائی غزنوی، به سعی و اهتمام مدرس رضوی، ۱۳۵۴، ص ۴۲.
 - ۱۴- ر. ک. به منطق الطیر عطار و نقش سیمرغ در ساختار کلی سفرهای مرغان سالک.
 - ۱۵- مجموعه مصنفات شیخ اشراق، سیدحسین نصر، ج ۳، صص ۸۰-۸۱.
 - ۱۶- همان، ص ۱۶۸.
 - ۱۷- فردوسی و ادبیات حماسی، مجموعه سخنرانی‌های نخستین جشن توس، انجمن آثار ملی ایران، ص ۱۳۱.
 - ۱۸- آفاق تفکر منوی در اسلام ایرانی، داریوش شایگان، ترجمه باقر پرهام، چاپ اول ۱۳۷۱، انتشارات آگاه، ص ۲۱۴.
 - ۱۹- همان، ص ۳۲۱.
 - ۲۰- همان، ص ۳۰۹.
 - ۲۱- همان، ص ۳۱۴.
 - ۲۲- تاریخ فلسفه اسلامی، هانری کربن، ترجمه جواد طباطبائی، چاپ اول ۱۳۷۳، انتشارات کویر، ص ۲۸۹.
 - ۲۳- همان، ص ۲۹۴.

که به بازسازی وقایع اساطیری می‌پردازد و از اسطوره به عرفان پلی ظریف برقرار می‌کند و در این گذرگاه به بیان دیدگاههای اشراقی خود می‌پردازد. شکی نیست که سهروردی در درون اساطیر به سفری دور دست می‌زند و در این سفر هویت اساطیر را به میل خود تغییر داده بنیادهای اولیه داستانها را عوض می‌کند تا شکلی نو بگیرند و در سیر و سلوک قسمتی از زندگی خود را نیز وارد می‌کند و رابطه خود را با ارسطو در میان خواب و بیداری به میان آورده و در کتاب «التلویحات» خود به آن می‌پردازد که تمام مقصودش از این همه بازآفرینی‌ها همان بازگشت به خویشتن یا معرفت نفس است. (۲۳)

در تجلی داستان اسفندیار به گونه‌ای عرفانی پیوند سرگذشت اسفندیار با زال مناسبی ویژه دارد. این پیوند در حقیقت پیوندی میان حماسه ملی و جنبه مذهبی زرتشتی است چون زال نماد برجسته‌ای از حماسه ملی ایران است که رستم از او بوجود می‌آید و حادثه‌ساز دنیای اساطیر حماسی می‌شود و اسفندیار حماسه مذهبی در ادبیات مزدیسناست که اهمیت او در ابعاد مذهبی‌اش هم در شاهنامه و هم در اوستا قابل توجه است.

بر اساس روایت شیخ اشراق در عقل سرخ، اسفندیار کشته شده تیرگز نیست بلکه سیمرغ عامل اصلی مرگ اوست که البته عاملیت سیمرغ بواسطه پرتو پره‌های سحرانگیز اوست که جنبه قدسی و وحیانی دارد و دقیقاً همان «خورنه» زرتشتی و فره حماسه در شاهنامه فردوسی است. جانب اینکه کور شدن چشم اسفندیار و مرگش در شاهنامه در روایت شیخ اشراق و مرگ او دقیقاً به معنی بینایی چشم باطن بوده، یادآور بقای بعد از فنای سالک در سیر و سلوک عرفانی است.

والسلام

پاورقی‌ها:

- ۱- رمز و داستانهای رمزی در ادب فارسی، تقی پورنامداریان،

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات
رتال جامع علوم انسانی

